

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

**«ДЕРЖАВНЕ І РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАЛІННЯ
ТА ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ»**

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм
навчання спеціальності 122 – Комп'ютерні науки)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2022

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Державне і регіональне управління та електронне урядування» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм навчання спеціальності 122 – Комп’ютерні науки) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. С. О. Гайдученко. – Харків : ХНУМГ ім. Бекетова, 2022. – 22 с.

Укладач д-р наук з держ. упр., проф. С. О. Гайдученко

Рецензент

Н. О. Кондратенко, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою менеджменту і публічного адміністрування, протокол № 1 від 1 вересня 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 СТРАТЕГІЧНІ ТА ПОТОЧНІ ЦІЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	5
Тема 1 Основи теорії державного управління. Державна влада та державне управління.....	5
Тема 2 Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку. Роль різних гілок влади у процесі державного управління.....	7
Тема 3 Місцеве самоврядування та його роль у державному управлінні. Основні підходи та моделі до побудови електронного уряду.....	9
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВПРОВАДЖЕННЯМ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	12
Тема 4 Концептуальні засади та державна політика електронного урядування. Організаційно-правове забезпечення електронного урядування в Україні.....	12
Тема 5 Впровадження електронного урядування: світовий досвід і українська специфіка.....	13
Тема 6 Оцінювання розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування. Інформаційно-технологічна інфраструктура електронного урядування.....	16
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 КОМУНІКАЦІЙНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ, ПРИЙНЯТТЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ.....	17
Тема 7 Електронна демократія. Електронні адміністративні послуги.....	17
Тема 8 Інформаційна безпека та захист інформації в електронному урядуванні.....	18
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	20

ВСТУП

Сучасний етап переходу України до відкритого демократичного суспільства, глобалізація соціально-економічних відносин висувають нові вимоги до державного та регіонального управління. Розбудова сучасної системи державного та регіонального управління зумовлює необхідність впровадження нових цінностей та принципів публічного менеджменту в діяльність владних інститутів, вимагає підвищення результативності їх функціонування та якості послуг, що надаються населенню, а також забезпечення відкритості влади й співучасті громадян в управлінні. Вирішення цих завдань потребує сучасного підходу до організації роботи органів державної влади та місцевого самоврядування і обумовлює високий рівень професіоналізму управлінської еліти.

Вивчення аспектів державного та регіонального управління спрямоване на формування у студентів сучасного мислення та спеціальних знань у галузі управління на національному та регіональному рівнях; набуття умінь сучасного менеджменту та формування компетентності, необхідної для виконання функцій органів державної влади і місцевого самоврядування.

Електронне урядування, перш за все, забезпечує відкритість і прозорість діяльності органів влади всіх рівнів, а також підвищує довіру громадян до влади, забезпечує більш ефективне і менш витратне адміністрування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 СТРАТЕГІЧНІ ТА ПОТОЧНІ ЦІЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Тема 1 Основи теорії державного управління. Державна влада та державне управління

Мета заняття: розглянути особливості державного управління як різновиду соціального управління; його систему, ознаки, принципи, функції; виробити навички користування понятійно-категоріальним апаратом дисципліни державного управління. Поглибити знання щодо сутності держави як керівної системи, форми державного устрою та правління, політичного режиму; розглянути принципи, цілі, методи, організаційну структуру державного управління; розвинути уміння аналізу і оцінки зарубіжного досвіду державного управління, його використання у вітчизняній практиці.

Запитання для самоконтролю

1. Поняття, система і завдання державного і регіонального управління, як учбової дисципліни. Методи вивчення дисципліни. Структура курсу.
2. Соціальна природа поняття «Державне управління», його мета і зміст. Поняття «Державне управління».
3. Система державного управління, її складові. Суб'єкт і об'єкт державного управління. Управлінські стосунки.
4. Основні специфічні риси державного управління.
5. Ознаки державного управління.
6. Принципи і функції державного управління.
7. Основні теорії державного управління.
8. Роль державного та регіонального управління у системі суспільних наук.
9. Держава як керівна система.
10. Основні форми державного устрою, їх характеристика.
11. Форма державного правління. Основні форми державного правління, їх характеристика.
12. Політичний режим. Основні види політичних режимів, їх характеристика.

Завдання 1

Дати визначення поняття «управління» відповідно до різних підходів: загального, функціонального, процесуального, суб'єктно-об'єктного. Заповнити відповідну схему [9]. Зробити порівняльну характеристику понять «соціальне управління», «публічне управління», «державне управління», «публічне адміністрування». Визначити сутнісні характеристики державного управління.

Завдання 2

Заповніть таблицю.

Згідно з Конституцією України, [10]:

За формою державного устрою Україна є...	
Найвищою соціальною цінністю в Україні визнаються...	
За формою державного правління Україна є...	
Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є...	
Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить...	
Державна влада в Україні здійснюється на засадах...	
Норми Конституції України є нормами...	
Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах...	
Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений...	
Державними символами України є...	

Завдання 3

Зробити порівняльний аналіз президентської, парламентської та президентсько-парламентської (змішаної) республіки. Навести приклади країн з відповідними формами державного правління. Порівняння подати у вигляді таблиці.

Президентська республіка	Парламентська республіка	Президентсько-парламентська (змішаної) республіки

Завдання 4

Навести приклади держав з монархічною формою правління. Зробити порівняльний аналіз абсолютних, конституційних, теократичних і виборних монархій. Порівняння подати у вигляді таблиці.

Завдання 5

Зробити порівняльну характеристику унітарних та федеративних держав. Навести приклади унітарних та федеративних держав. Порівняння подати у вигляді таблиці.

Завдання 6

Зробити порівняльну характеристику демократичного і недемократичного політичного режиму. Порівняння подати у вигляді таблиці.

Завдання 7

Наведіть приклади методів, що використовуються в державному управлінні.

Завдання 8

Розкрийте суть та наведіть приклади субординаційних, реординаційних, координаційних зв'язків в системі державного і регіонального управління.

Тема 2 Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку. Роль різних гілок влади у процесі державного управління

Мета заняття: формувати та поглиблювати знання про особливості здійснення державно-владного впливу в основних сферах життєдіяльності суспільства; дослідити методи впливу держави на розвиток суспільних відносин; розвинути вміння визначати підходи до розбудови раціональної моделі державного управління в окремих сферах суспільного розвитку. Розглянути роль різних гілок влади у процесі державного управління; розвинути вміння здійснювати аналіз взаємозв'язків інститутів публічної влади, тенденцій і обумовлюючих факторів державотворення [2].

Запитання для самоконтролю

1. Державне регулювання економіки, його мета, функції, об'єкти.

2. Особливості управління соціальною сферою. Соціальна політика держави: значення, суть, цілі і принципи. Основні об'єкти і складові державної політики.

3. Державне управління в адміністративно політичній сфері. Національна безпека і державне управління.

4. Державне управління в соціально-культурній сфері.

5. Орган державної влади: поняття і значення в системі державного управління.

6. Принцип поділу влади в державному управлінні.

7. Законодавча влада в Україні: поняття, структура, функції.

8. Виконавча влада в Україні: поняття, структура, класифікація, функції.

9. Судова влада в Україні: поняття, структура, функції.

10. Інститут президентства та державне управління.

Завдання 1

Охарактеризуйте моделі соціальної політики в розвинених країнах та в Україні. Розкрийте особливості структури доходів та витрат населення в Україні та інших країнах світу, особливості розподілу доходів серед населення. Які основні соціальні стандарти та соціальні гарантії законодавчо затверджуються в Україні [11].

Завдання 2

Як Ви вважаєте, які напрями державної інформаційної політики є найбільш актуальними сьогодні?

Завдання 3

Охарактеризуйте принципи, якими регулюються суспільні відносини в Україні.

Відповідно до ст. 6 Конституції державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Поясніть, як реалізується принцип поділу влади в Україні.

Наведіть приклади використання принципу поділу влади в інших країнах[8].

Завдання 4

Зобразіть схематично структуру Верховної Ради України.

Верховна Рада – парламент є єдиним органом законодавчої влади в Україні. Поясніть, яким чином Верховна Рада впливає на діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Охарактеризуйте повноваження Верховної Ради у сфері державного управління відповідно до статті 85 Конституції України [8].

Завдання 5

Зобразіть схематично судову систему України.

Завдання 6

Охарактеризуйте основні напрямки діяльності Президента України як глави держави за ст. 106 Конституції України.

Використовуючи Конституцію України дати відповіді на наступні питання:

1. Конституційно-правовий статус Президента України
2. Хто може бути обраний на посаду Президента України
3. Які обмеження існують щодо діяльності Президента України
4. Як обирається Президент України
5. Як здійснюється вступ на пост.

Тема 3 Місцеве самоврядування та його роль у державному управлінні

Мета заняття: дослідити роль місцевого самоврядування у системі публічної влади України; формувати уміння забезпечувати партнерство органів місцевого самоврядування, бізнесу, громадських організацій, громадян у процесі реалізації потреб громади.

Запитання для самоконтролю

1. Правовий статус органів місцевого самоврядування в системі державного управління.
2. Роль місцевого самоврядування в системі публічної влади України.
3. Суть і зміст місцевого самоврядування: основні положення організації і здійснення місцевого самоврядування.
4. Система місцевого самоврядування в Україні.
5. Асоціації як добровільні об'єднання органів місцевого самоврядування.
6. Особливості здійснення самоврядування в місті Києві.
7. Функції місцевого самоврядування.
8. Посадові особи органів місцевого самоврядування, їх правовий статус (відповідно до Закону України «Про посадових осіб місцевого самоврядування»).

9. Всесвітня Декларація місцевого самоврядування, Європейська Хартія місцевого самоврядування, характеристика документів, їх значення.

10. Проблеми функціонування інституту місцевого самоврядування в Україні.

Завдання 1

Проаналізуйте твердження та виявіть недоліки та суперечності.

1. Місцеве самоврядування означає право і спроможність місцевих властей, в межах закону, здійснювати регулювання й управління суттєвою часткою державних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення (офіційний переклад Європейської хартії).

2. Місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища чи міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України (Конституція України, ч. 1, ст. 140).

3. Місцеве самоврядування – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. (Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» ч. 1, ст. 2) [8].

Завдання 2

Згідно зі ст. 5 Конституції України, народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Із цього конституційного положення випливає, що органи місцевого самоврядування не входять до єдиного державного механізму і, в силу цього, місцеве самоврядування можна розглядати як окрему форму реалізації народом належної йому влади. Визначте схематично основні форми місцевої демократії та розкрийте їх зміст.

Завдання 3

Схематично зобразіть структуру і склад органів місцевого самоврядування в Україні.

Завдання 4

1. Визначити основні потреби громадян на різних рівнях їхньої соціалізації (приватний будинок, багатоквартирний будинок, вулиця, мікрорайон, територіальна громада в цілому).

2. Визначити функціональні завдання муніципальних органів публічного управління на різних рівнях соціальної структуризації громади (приватний будинок, багатоквартирний будинок, вулиця, мікрорайон, територіальна громада в цілому).

3. Запропонувати механізми забезпечення публічності управління на муніципальному рівні.

Завдання 5

Використовуючи законодавчі акти України здійсніть класифікацію повноважень органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту населення, освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту на власні й делеговані.

Зобразіть схематично модель взаємодії органів місцевого самоврядування з органами виконавчої влади та з підприємствами різних форм власності [3].

Завдання 6

Охарактеризуйте принципи організації виборів. Поясніть, яким чином відбуваються вибори посадових осіб місцевого самоврядування, порядок формування місцевих рад, порядок формування районної та обласної рад.

Проаналізуйте процес формування виконавчих органів місцевого самоврядування.

Дайте визначення понять «посада», «виборні посади», «сільський, селищний, міський голова» [8].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВПРОВАДЖЕННЯМ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Тема 4 Концептуальні засади та державна політика електронного урядування. Організаційно-правове забезпечення електронного урядування в Україні

Мета заняття: закріпити теоретичні знання з концептуальних засад електронного урядування; забезпечити активну участь студентів в обговоренні актуальних проблем електронного урядування [4]. Ознайомитись з організаційною та правовою системами забезпечення впровадження електронного урядування в Україні, визначити тенденції їх розвитку, сильні та слабкі сторони, шляхи удосконалення [4].

Запитання для самоконтролю

1. Електронний уряд і електронне урядування поняття і суть.
2. Поняття інформаційного суспільства. Назвіть основні риси і особливості сучасного інформаційного суспільства.
3. Основні цілі, завдання електронного урядування в Україні.
4. Зміст етапів електронного урядування в Україні.
5. Основні модулі електронного урядування в західних країнах: G2G - government to government, G2B - government to business, G2C - government to citizens. Моделі електронного урядування [4].
6. Нормативно-правове забезпечення впровадження електронного уряду. Основні нормативно-правові акти у сфері е-управління і інформатизації в Україні.

Завдання 1

Сформулюйте основні чинники впливу на розвиток і впровадження електронного управління (що сприяло розвитку і впровадженню електронного управління).

Які передумови виникнення системи електронного управління?

Завдання 2

Сформулюйте основні ризики і проблеми впровадження і функціонування електронного управління в Україні (на центральному, регіональному і місцевому рівні) [12].

Завдання 3

Вітчизняний досвід впровадження електронного управління. Знайдіть, проаналізуйте і підготуйте аналітичний матеріал про впровадження електронного управління на загальнодержавному або місцевому рівні (Верховної Ради, Президента, Кабінету Міністрів, області, району, міста, організації, на вибір студента, але без збігів).

Завдання 4

Вивчити існуючу нормативно-правову базу з е-урядування, використовуючи сайти Президента України www.prezident.gov.ua, Верховної Ради України www.rada.gov.ua та Кабінету Міністрів України www.kmu.gov.ua.

Побудувати існуючу ієрархію документів з е-урядування, ув'язав їх з відповідними документами з питань інформатизації, розбудови інформаційного суспільства, інформаційної політики та політики інформаційної безпеки.

Запропонувати шляхи удосконалення системи нормативно-правових документів з е-урядування [4].

Завдання 5

Назвіть основні документи (Директиви та Рекомендації), якими керуються у Європейських країнах при побудові системи електронного урядування.

Розкрити основні принципи електронного урядування, викладені у «Рекомендаціях з е-урядування Кабінету Міністрів Ради Європи».

Тема 5 Впровадження електронного урядування: світовий досвід і українська специфіка

Мета заняття: дослідити зарубіжний та вітчизняний досвід впровадження електронного урядування; визначити проблеми інтеграції інформаційного простору України у світову інформаційну спільноту; сформулювати практичні навички здійснення порівняльного аналізу розвитку інформаційного суспільства та впровадження е-урядування.

Запитання для самоконтролю

1. Основні підходи і моделі побудови електронного уряду. Базові моделі побудови електронного уряду.
2. Архітектура електронного уряду.
3. Аналіз іноземного досвіду реалізації ініціатив по електронному управлінню.

4. Портал державних послуг. Особливості побудови порталів органів влади в світі. Моделі побудови порталів органів влади.

5. Основні функції Інтернет-порталу органу державного управління. Структура порталу.

7. Структура технологічного забезпечення Інтернет-порталу.

8. Системи міжвідомчої електронної взаємодії уряду.

9. Інфраструктура електронної ідентифікації і авторизації. Електронні ідентифікаційні карти. Електронний цифровий підпис.

10. Електронні паспорти.

11. Системи електронних платежів. Електронні архіви і управління документами. Національні облікові системи (реєстри, кадастри).

12. Впровадження елементів електронного управління в Україні.

13. Єдиний інформаційний простір як сукупність стандартизованих технологій.

14. Принципи сучасної інформаційної геополітики.

15. Напрями розвитку національних інфраструктур і систем.

16. Інтеграція і стандартизація міжгалузевих інформаційних систем.

17. Впровадження ефективних відомчих інформаційних систем.

18. Проблеми формування і використання державних інформаційних ресурсів.

Завдання 1

1. Оглядово ознайомитись із структурою сайту Верховної Ради України (www.rada.gov.ua).

2. Виявити наявність фактографічної інформації на сайті; інформації про керівників депутатських фракцій; комітетів; контактної інформації.

3. Охарактеризувати можливості пошуку офіційних документів на сайті.

4. Навести приклади знайдених на сайті офіційних документів (повна назва, адреса ресурсу).

5. Вказати додаткові відомості про документ (дата прийняття, внесення змін, публікація документу тощо) [1].

6. Можливість переходу на портали інших державних органів.

7. Інформаційне наповнення (яка інформація представлена), оновлення інформації.

8. Інформаційні послуги (що надаються).

9. Інші характеристики сайту.

Завдання 2

1. Ознайомитись з Урядовим порталом (www.kmu.gov.ua).

2. Охарактеризувати структуру порталу.
3. Виявити наявність фактографічної інформації на сайті; інформації про посадових осіб; контактної інформації.
4. Охарактеризувати можливості пошуку офіційних документів на сайті.
5. Навести приклади знайдених на порталі офіційних документів (повна назва, адреса, додаткові відомості про документ) [1].

1. Можливість переходу на портали інших державних органів.
2. Інформаційне наповнення (яка інформація представлена), оновлення інформації.
3. Інформаційні послуги (що надаються).
4. Інші характеристики сайту.

Завдання 3

Як Ви вважаєте, чи доцільно враховувати зарубіжний досвід. Що саме із зарубіжного досвіду, на Ваш, погляд доцільно запровадити?

Завдання 4

1. Проаналізувати інтернет-портали центральних, регіональних та місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування за такими позиціями, як: складові карти інтернет-порталу, функціональні завдання, склад інформаційного забезпечення, склад технологічного забезпечення, можливість переходу на портали інших державних органів, інформаційне наповнення, оновлення інформації, інформаційні послуги. інтернет-портали державних установ обрати за узгодженням з викладачем. Кожен студент (або група аналізують інтернет-портали різних державних установ.

2. Аналіз інтернет-порталів оформити у вигляді текстового файлу, який необхідно розіслати всім слухачам групи по електронній пошті.

3. За результатами власного аналізу та надісланих файлів скласти порівняльну таблицю. Зробити висновки [12].

Завдання 5

Ознайомитись з Національною стратегією електронної ідентифікації (URL: http://dknii.gov.ua/sites/default/files/wb_eid_20_03_0.pdf). Визначити основні положення.

Тема 6 Оцінювання розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування. Інформаційно-технологічна інфраструктура електронного урядування

Мета заняття: ознайомитись з інформаційною інфраструктурою електронного урядування в Україні, основними тенденціями та проблемами її розвитку, шляхами їх розв'язання [4].

Запитання для самоконтролю

1. Інформаційний простір: поняття і основні компоненти.
2. Технологічна основа інформаційної інфраструктури системи електронного уряду, її складові.
3. Телекомунікаційні і інформаційно комунікаційні системи.
4. Основні напрями розвитку телекомунікаційних мереж.
5. Географічні інформаційні системи (ГІС) в державному управлінні.
6. Інтернет як основа електронного управління.
7. Електронний документообіг як основа діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Електронний документ. Технологія електронного документообігу. Закон України «Про електронний документ і електронний документообіг», його характеристика.
8. Переваги використання електронного документообігу.
9. Електронний цифровий підпис, основні поняття з нею пов'язані. Національна система електронного цифрового підпису.
10. Механізм електронного цифрового підпису.

Завдання 1

Що таке електронні інформаційні ресурси. Надайте схематично класифікацію електронних інформаційних ресурсів.

Електронні інформаційні ресурси органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Завдання 2

1. Наведіть ключові складові базової моделі Національної інформаційної політики ЮНЕСКО. Які завдання створення електронного уряду визначаються в цій моделі?
2. Наведіть структуру та опишіть складові індексів NRI, GPI та IDI.
3. Визначте за допомогою інтернет-джерел, звітів ООН індекси NRI, GPI та IDI по європейських країнах. Яке місце посідає Україна у відповідному рейтингу?

4. Побудуйте сукупну таблицю за цими рейтингами та визначте сукупну рейтингову оцінку за ними [5].

Завдання 3

1. Наведіть структуру та опишіть складові індексів EGDI та EPI.

2. Визначте, в якому з наведених індексів використовується як субіндекс індекс EGDI.

3. Який з індексів корелює з індексом запобігання корупції?

4. Визначте за допомогою інтернет-джерел, звітів ООН індекси EGDI та EPI по європейських країнах. Яке місце посідає Україна у відповідному рейтингу?

5. Побудуйте сукупну таблицю за цими рейтингами та визначте сукупну рейтингову оцінку за ними [5].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 КОМУНІКАЦІЙНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ, ПРИЙНЯТТЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Тема 7 Електронна демократія. Електронні адміністративні послуги

Мета заняття: ознайомлення студентів з основами електронної демократії, понятійним апаратом, сутністю, принципами, пріоритетними напрямками, основними завданнями, механізмами, загальносвітовими тенденціями та досвідом провідних країн, основними проблемами з впровадження електронної демократії та шляхами їх розв'язання [4]; знайомство з електронними послугами органів влади в Україні та за кордоном.

Запитання для самоконтролю

1. Електронна демократія: поняття та особливості. Стан розвитку е-демократії в Україні і світі. Новітні форми залучення громадян до процесу прийняття рішень.

2. Сектори та інструменти електронної демократії.

3. Електронні адміністративні послуги.

4. Система електронного документообігу.

5. Електронний документообіг як технологічна основа взаємодії органів державної влади і місцевого самоврядування, громадян та бізнесу в умовах електронного урядування.

Завдання 1

Сформулюйте, які умови необхідні для успішної реалізації «електронної демократії» в Україні. За допомогою Інтернету та інших джерел інформації наведіть конкретні приклади інструментів «електронної демократії» в Україні, інших країнах світу та розкрийте їх зміст.

Завдання 2

Визначте основні електронні адміністративні послуги, що надаються органами публічної влади в Україні та у зарубіжних країнах.

Завдання 3

Обрати орган влади чи орган місцевого самоврядування для вивчення досвіду використання електронних петицій та виконати такі завдання: ознайомитися з технологією реєстрації електронних петицій; проаналізувати зміст електронних петицій. Звернути увагу на: оформлення порталу, його сприятливий інтерфейс; навчальні демо-ролики щодо реєстрації електронних петицій на порталі [6].

Завдання 4

Ознайомтеся з такими сайтами:

- 1) Урядовий портал Великобританії (gov.uk);
- 2) Єдиний портал державних і муніципальних послуг Естонії (eesti.ee);
- 3) Єдиний портал публічних послуг Франції (service-public.fr);
- 4) Портал електронного уряду Республіки Казахстан (egov.kz).

Щодо кожного порталу виконайте такі завдання:

1) проаналізуйте структуру порталу та оцініть зручність навігації, повноту його інформаційного наповнення;

2) визначте його переваги та недоліки порівняно з відомими вам українськими аналогами.

Представте отримані результати під час обговорення теми в аудиторії [7].

Тема 8 Інформаційна безпека та захист інформації в електронному урядуванні

Мета заняття: ознайомити студентів з «наявними та потенційними загрозами національній безпеці в інформаційній сфері, загрозами діяльності державних органів та громадян в умовах електронного урядування, опанувати основні принципи безпечного використання можливостей електронного урядування; сформулювати

уявлення про технології захисту інформації, сучасні засоби захисту інформації у відкритому інформаційному просторі» [4].

Запитання для самоконтролю

1. Державна політика інформаційної безпеки. Нормативно-правова база з питань інформаційної безпеки та захисту інформації. 2. Загрози особі, суспільству та державі, обумовлені впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, електронного урядування.

3. Основні принципи та задачі захисту інформації в електронному урядуванні. Пріоритетні напрями забезпечення захисту інформації в електронному урядуванні.

4. Технології підтримки цифрових комунікацій публічних службовців. Цифрові технології підтримки співпраці публічних службовців.

5. Впровадження електронного урядування на місцевому рівні в Україні.

Завдання 1

Визначте загрози особі, суспільству та державі, обумовлені впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема електронного урядування.

Заповніть таблицю «Загрози інформаційній безпеці України»

Загрози (внутрішні, зовнішні)	Чинники ескалації (причини поширення)	Можливі негативні наслідки

Завдання 2

Заповніть таблицю «Структура компонентів національної інфраструктури захисту інформації».

НАЦІОНАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ				
Законодавча компонента	Технічна компонента	Організаційна компонента	Економічна компонента	Методологічна компонента

Завдання 3

Ознайомитися з директивами ЄС з питань кібербезпеки та захисту персональних даних. Ознайомтеся з вимогами Стратегії національної безпеки в інформаційній сфері. Ознайомтеся з вимогами Доктрини інформаційної безпеки України [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібліотеки та електронне урядування: навчальна програма для студентів спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія» денної і заочної форми навчання / уклад. О. В. Бобришева. – Київ, 2011. – 40 с.
2. Державне управління: основи теорії, історія і практика: навч. посібник / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Іжа, Г. І. Арабаджи; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр. – Одеса, 2009. – 393 с.
3. Грінівецька Н. М. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Державне управління» (для бакалаврів) / Н. М. Грінівецька. – Київ: МАУП, 2007. – 40 с.
4. Електронне урядування: робоча навчальна програма дисципліни «Електронне урядування» для слухачів спеціальності 8.150103 «Управління суспільним розвитком» освітньо-кваліфікаційного рівня магістр / уклад. А. І. Семенченко та І. Б. Жилияєв. – Київ: НАДУ, 2012 – 144 с.
5. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посібник : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – Київ, 2017. – Частина 6 : Полумієнко С. К. Моніторинг, оцінювання та прогнозування розвитку системи електронного урядування / С. К. Полумієнко. – Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. – 64 с.
6. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посібник : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – Київ, 2017. – Частина 3 : Грицяк Н. В. Електронна демократія : основи та стратегії реалізації / Н. В. Грицяк, А. І. Семенченко, І. Б. Жилияєв. – Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. – 84 с.
7. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посібник : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – Київ, 2017. – Частина 10 : Матвійчук Р. М. Електронні послуги / [Р. М. Матвійчук, С. П. Кандзюба]. – Київ: ФОП Москаленко О. М., 2017. – 60 с.
8. Євтушенко О. Н. Державне управління: [науково-методичні рекомендації до семінарських занять з курсу «Державне управління» (за кредитно-модульною системою)] / О. Н. Євтушенко. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – 136 с.
9. Одінцева Г. С. Теорія і історія державного управління: Опорний конспект лекцій і методичні вказівки до проведення практичних занять / Г. С. Одінцева, Н. М. Мельтюхова. – Харків : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2005. – 136 с.
10. Основи конституційного права України : практикум / Уклад. П. О. Добродумов. – Суми: Ініціатива, 2002. – 93 с.
11. Практикум з навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління» для студентів галузі знань 0306 «Менеджмент та адміністрування» всіх форм навчання / укл. Л. І. Піддубна. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. – 48 с.

12. Робоча програма з навчальної дисципліни «Система електронного врядування ІДУ» для слухачів спеціальності «Державне управління» освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» / уклад. А.О. Серенок. – Харків : ХарПІ НАДУ, 2011. – 16 с.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

**«ДЕРЖАВНЕ І РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАЛІННЯ
ТА ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ»**

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм
навчання спеціальності 122 – Комп'ютерні науки)*

Укладач **ГАЙДУЧЕНКО** Світлана Олександрівна

Відповідальний за випуск *М. М. Новікова*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *С. О. Гайдученко*

План 2022, поз. 326М

Підп. до друку 29.09.2022. Формат 60 × 84/16.
Електронне видання. Ум. друк. арк. 1,2

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: office@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.